

Anexa 01

Elemente esențiale din evoluția istorică a țesutului urban din ZCP Icoanei

Analiza evoluției istorice a țesutului urban din ZCP Icoanei a avut la bază datele colectate din teren precum și o serie de documente cartografice relevante și anume planurile istorice de referință ale orașului București – Borroczyn 1844-1846, Institutul Geografic al Armatei 1895-1899 și 1911, Atelierele Socec & Co 1914, Mihail Pântea 1921, Institutul Cartografic 1931, respectiv ridicările topografice dateate în general în 1974 și 1990. De asemenea au fost consultate documente scrise și anume regulamentele urbanistice de referință – 1847 (pentru împărțirea în ocoale), 1848, 1878, 1890, 1928, 1939 (de construcții și alinieri), dar și titluri relevante din literatura secundară.

Zona construită protejată Icoanei este amplasată în partea de nord-est a orașului, în vecinătatea Grădinii Icoanei pe locul fostei mahalale Ceauș David (denumită ulterior Icoanei), limitele sale fiind definite de o serie de artere majore – str. Jean-Louis Calderon, bd. Dacia, str. Vasile Lascăr și str. Maria Rosetti. Denumirea zonei, a străzii și a grădinii publice din apropiere se leagă de biserica Icoanei, monument de arhitectură ce datează din prima jumătate a secolului XIX. Zona analizată cuprinde o porțiune extinsă de țesut urban tradițional dezvoltat spontan în a doua jumătate a secolului XIX, caracterizat prin diversitatea tipologică a arhitecturii și marcat de o tramă stradală neregulată.

Din compararea situației actuale a ZCP Icoanei cu cele relevate de planurile istorice de referință rezultă aspectele relevante pentru resursa culturală prezentate în cele ce urmează.

Analiza planurilor Borroczyn și Papazoglu prezintă țesutul construit specific orașului de la mijlocul secolului XIX, cu parcele de dimensiuni medii și mari, maidanele, grădinile și parcelele cu viță de vie dominând peisajul urban din mahalaua Icoanei. Din punctul de vedere al fondului construit, cea mai densă zonă este dezvoltată de-a lungul actualelor străzi Maria Rosetti și Vasile Lascăr, perimetrul aflat la nord de biserica Icoanei fiind în mare parte ne-edificat. Trama stradală nu este încă definită, traseele actualelor străzi Jean-Louis Calderon, Vasile Lascăr, Maria Rosetti, Icoanei, Aurel Vlaicu, Schitu Darvari și Al. Donici fiind definitive în prima jumătate a secolului XX. La mijlocul secolului XIX principalul reper din zonă este biserica Icoanei, construcție ridicată de căpitanul de legegii Panait Băbeanul în 1786 pe locul unei biserici de lemn construită în prima jumătate a secolului XVIII de către logofătul Mihail Băbeanul¹. Schiul Darvari, situat în vecinătatea bisericii Icoanei, a fost construit în 1834, conform pisaniei amplasate în zona de intrare a edificiului de cult.

Sfârșitul secolului XIX aduce o serie de schimbări majore în conformarea zonei: planul Institutul Geografic al Armatei din 1895-1899 atestă densificarea fondului construit din zona Icoanei, extinderea și regularizarea traseului unor străzi importante. Grădina Icoanei ia naștere în 1873 pe locul fostului maidan al Stăpânirii, în urma asanării vechii bălți din care izvora Bucureștioara². Clădirea Școlii centrale de fete, construită în 1890, opera arhitectului Ion Mincu este și ea reprezentată, alături de o altă clădire a celebrului arhitect - Casa Lahovary, construită între 1884 și 1886³.

Planul orașului București din anul 1911 ilustrează o primă intenție de trasare a bulevardului Dacia pe segmentul cuprins între str. Polonă și str. Aurel Vlaicu, precum și un prim plan de lotizare a parcelarului din vecinătatea Parcului Ioanid. Apare o primă trasare a străzii Dumbrava Roșie, cu denumirea „strada nouă” iar str. Icoanei primește o nouă denumire: str. General Lahovary. De asemenea, strada Clementei, devenită ulterior str. C. A. Rosetti, este prelungită până la intersecția cu str. Rotarilor (azi, str. I.L. Caragiale), înglobând str. Sf.

¹ Giurescu C. Constantin, *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre*, Editura pentru literatură, București, 1966, p. 358

² Idem, p. 395

³ Lista monumentelor istorice 2015

Spiridon. Se poate constata o densificare a fondului construit, parcelele de mari dimensiuni din secolul XIX fiind înlocuite de parcele mici și înguste, cu una sau două construcții pe lot. Apar și construcții edificate la începutul secolului XX, a căror conformare este diferită: acestea sunt în general locuințe individuale de dimensiuni medii, cu un grad sporit de confort, dezvoltate pe unu sau două niveluri, amplasate izolat pe parcelă sau alipite la una dintre limitele laterale, cu acces din curte; numărul acestor clădiri este limitat, însă generează un model diferit de locuire.

În perioada interbelică, mai exact în a doua jumătate a anilor '20, se definitivează Parcelarea Ioanid și se construiesc imobilele din vecinătatea parcului cu același nume. Traseul noului bd. Dacia este continuat întâi spre vest, unde intersectează str. Romană (actuala str. M. Eminescu), iar mai apoi spre est, unde segmentul de pe latura de nord a Parcului Ioanid este extins peste amplasamentul fostului crematoriu de gunoaie până la intersecția cu str. Icoanei și continuat de succesiunea străzilor Orientului, Gemeni și Palade. Str. C. A. Rosetti, este continuată cu str. Maria Rosetti. În plus, are loc o densificare a fondului construit, prin realizarea unor intervenții punctuale constând în clădiri tip vilă de factură neoromânească. Sunt construite și blockhaus-uri moderniste cu înălțimi mai ridicate, amplasate izolat în interiorul zonei, cele mai multe fiind distribuite de-a lungul pe principalele artere de circulație (bd. Dacia, str. M. Rosetti) aflate la limita ZCP Icoanei.

În a doua jumătate a secolului XX au loc intervenții punctuale minore în conformarea zonei. Planul cadastral din 1974 relevă mici modificări la nivelul tramei stradale față de situația anterioară, fiind însă vizibilă configurarea unor spații publice aflate la limita zonei analizate: Piața Spaniei (amenajată pe locul fostului crematoriu) și Piața Galați (azi Piața Gemeni). Extinderea spitalului clinic „Dr. I. Cantacuzino” schimbă radical profilul străzii Ion Movilă, fiind singura intervenție majoră din perioada amintită. Nici ultimele decenii ale secolului trecut nu au adus schimbări importante în ceea ce privește conformarea fondului construit din zonă, ZCP Icoanei menținându-și caracterul rezidențial.

Ultimele decenii aduc însă transformări semnificative, un număr considerabil de edificii istorice fiind demolate pentru a face loc unor blocuri de locuințe sau clădiri de birouri, noile inserții fiind în general construcții masive, cu un regim de înălțime ridicat, în dezacord cu arhitectura zonei.